

KATHOLIKUS NÉPLAP.

18. szám.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer, Szerdán. Előfizethető Pesten, a jó és olcsó könyvkiadó-társulat ügynökénél: czukorutca 6. szám, földszint, a szerkesztőségénél. Vidéken a cs. kir. postahivataloknál.

Pest, majus 4. 1853.

Előfizetési díj Budapesten kihordással félévre 1 ft. pp. vidékre postán, borítékban félévre 1 ft. 20 kr. pp. A lap szerkesztését illető levelek egyszerűen „a Katholikus Néplap szerkesztőségéhez” czímezendők. (Pesten a központi papnöveldeben.)

Dicsőség magasságban az Istennek, s a földön békeség a jó akaratu embereknek. Luk. 2, 14.

A hajdani keresztény czéhek.

A lelkesebb keresztény férfiak egy idő óta figyelmüket főkép a mesteremberek osztályára fordítják, ezen osztályt vallásosabbá tenni, s bele igazi keresztény és egyházi szellemet önteni törekcsenek. Emlékezzünk csak Kolpingra, a mesterlegény-egyletek szelleműs alapítójára, ki már e lapokban több ízben említés történt. Ezen mesterlegény-egyletekből méltán lehet minden jót várni, nemcsak a kézműves osztályra, hanem az összes emberi társaságra, az orszagra és az egyházra nézve is. A mesterlegényekben nem kevésé fogja a keresztény, s egyházi szellemet felkölteni, ha velünk visszatekintenek a keresztény kézműves osztály történetére, s különösen a régi czéhekre, mellyek hajdanta egészen egyházi alapon nyugodtak.

A czéhek, vagyis a mesteremberek egyesületei teljesen egyházi, keresztény egyletek, vallásos testvéretek, akár eredetüket tekintjük, akár pedig intézményeiket. Noha polgári céljuk volt, de azért szerkezetük más vallásos egyletek s testvéretek mintája szerint egészen vallásos volt. Miért is jogosan a keresztény egyház gyermekének lehet nevezni a hajdani czéheket, miután ezek minden intézményeiket, törvényeiket s szokásaikat is a keresztény egyháztól, nevezetesen az egyházi testvéretek s kolostoroktól vették át. A keresztény czéhek eredete körülbelül a tizedik vagy tizenegyedik században keresendő, és pedig a kolostorokban. Ekként a történet, ha csak gonosz és hitetlen emberek által meg nem hamisítottik, megezáfolthatlanul azt tanítja, hogy már az említett századokban, sőt még előbb is, a kolostorok

voltak azon egyedüli menhelyek, hol valamint a tudomány és művészetek, szintugy a kézművészek is ápolhattak.

Mint hogy Magyarhon kézműveseit a keresztény hittel együtt a szomszéd Németonból kapta: tekintsük a keresztény czéhek eredetét Németonban. Midőn a keresztény hit első hírnökei Németországot bejárták, akkor az még merő vadon, pusztaság, s telve moesárokkal, erdőkkel volt. A lakosok egyedüli foglalkozása a harcz és vadászat volt. Kevésre volt szükségük, lakásuk pedig nyomorult viskók. Város akkor még Németonban is kevés létezett, s ezek csak a régi romai telepek maradványai voltak, mellyek koránsem hasonlítottak mostani városainkhoz. Ily körülmények között, természetesen, művészetről, vagy mesterségről még csak szó sem lehetett. S ime ekkor érkezének meg sz. Benedek fiaí és kolostorokat alapítanak. Többnyire a legvadonabb, magányosabb vidékeken telepedtek meg. Kezeik lankadatlan munkássága által a sűrű erdők csak hamar ritkultak, a moesárok kiszáradtak, s termékeny vetőfölddéváltak. A hol előbb csak vad állatok tanyáztak, ott szerzetes-lakok emelkedtek és az Isten háza. Már egy kolostor felépítéséhez mindennemű kézi mesterségek okvetlenül megkivántattak. Mert a klaszrom a végett építetett, hogy nem csak az alapítóknak szolgáljon állandó lakhelyül, hanem mindazoknak is, kik ugyanazon sz. hivatásnak szentelendik magokat. A szerzetes lakhelye nem volt olly kőbor-sátor, mint a pásztoré vagy a vadászé, hanem mind az első lakóknak, mind utódaiknak állandó lakásul kellendett szolgálnia. A kolostor olly czélből építetett, hogy az egy erősség legyen, mellyből nem csak ma, hanem jövőben is a keresztény hit, a műveltség messze szétterjedjen. Tagadhatlanul

a kolostorok voltak az első állandó s szilárd telepek. Már pedig ki építette a kolostorokat? Ki üzte az ilyen, rendszeren hosszú időig tartó építkezéseknél a szükséges mesterségeket? A szerzetesek maguk. A ki csak némi figyelemre is méltatja a kereszténység elterjedésének azon korbeli történetét, az meg fog győződni róla, hogy igazat mondottunk. — Minden, akkoriban szükséges és szokásos mesterségek a szerzetes-testvérek által üzettek. Innen van, hogy minden hajdani kolostori regulában saját szabályzatok vannak a kézi mesterségekre nézve.

De midőn a tizedik században Madarász-Henrik király alatt már városok is kezdettek emelkedni, a szerzetes testvérek nem voltak többé elégségesek a kézi mesterségekre. Egy város építése sok kézművest kíván. Ehhez járul, hogy a szerzetes testvéreknek meg volt tiltva, merő világi ezélu építkezésnél részt venni. Ekként a városok építésével szükségessé vált a világi kézműves-osztály, melly ezen időben csakugyan létre is jött. Emellett azonban a szerzetesek is üzték kézi mesterségeiket. Jelesen a templokat még több századokon át majd egyedül ők építették. A világi kézművesek első tanítói szinte a szerzetesek valának. Kitől is tanulhatták volna amazok mástól a kézi mesterségeket? Ekként tehát a világi mesterségek anyja is a kolostorok voltak. De nem is tagadta meg az újból keletkezett világi kézműves osztály az anyját. Valamint a jó gyermek átviszi magával a szülői házból az itt uralkodó szokásokat, házi szabályokat saját házába, itt azokat folytatja, sőt utódaira is áthagyja, szintugy a világi kézműves osztály is az anyaházból, a kolostorokból sok szokást megtartott később is. Tanuskodik erről egy azon korbeli férfi, Konstanci Berthold. Szerinte a czéhek közvetlenül a kereszties háboruk előtt alakultak, s 1091-ről azt jegyzi meg, hogy ezen időben a közös élet nemesak a papok s szerzetesek, hanem a világiak között is meg volt. A világiak, nevezetesen a kézművesek utánozták a kolostori életet, s mennyire csak lehetett, azt a közélettel összhangzásba hozták. Valamint a vallási testvérületek, szintugy a kézművesek is magukat közös esküvel is bizonyos egyesületekbe lekötelték. Sőt még a szerzetesi elzárkozást is utánozták, a mennyiben az ugyanazon mesterséghez tartozók sok városban ugyanazon utcában, vagy városrészben laktak.

Már azon intézmények, mellyeket a mesterek a kolostori életből vettek át, képezték a czéheknek a magvát, a benső lényegét. A czéheknek mindezen intézményei szorosan vallásosak,

egyháziak, a kereszténységen s ennek hit- és erkölestanaín alapszanak. Tekintsünk csak néhánnyat is ezen intézményekből.

A hajdani czéheknek egyik legfőbb s igazán keresztény intézménye, a czéhnap. Minden czéhnek meg van a maga czéhnapja. A czéhnap mesterségnek s tagjainak egyesületi s mintegy testvériségi ünnepe. Ez megfelel a szerzetesek rendi ünnepének. A testvériség ezen ünnepének központját a sz. Mise áldozat felajánlása teszi. Ez által a czéh kimutatja, hogy ő igazi katolikus társulat. Mert csak a katolikus tekinti a sz. Misé az isteni szolgálat lelkének, s egyedül igaz könyörgő hála-áldozatnak. A régi czéhtörvények szorosan meghagyják, hogy a czéh minden tagja részt vegyen a czéhünnepen, s csak az „Isten hatalmát“ azaz súlyos betegség esetét mentik ki. Miután mind összegyűltek a czéhmasternél, a czéhtagok, a gazdak és a legények ünnepélyes menetben mennek a templomba, a czéh oltárához, hol régi szokás szerint a sz. Mise bemutatattik. Ez által a tagok kitüntetik hitüket a sz. Mise áldozat titkaiba, kifejezik hálájukat Istennek a czéh s tagjai iránti jótéteményeiért, s egyszersmind esedeznek további oltalomért. Ekként tehát a czéhnap valódi egyházi, katolikus intézmény.

A második keresztény intézmény, mellyre a régi czéheknek akadunk, a védszentnek, a czéhpatronusának a tisztelete. Minden czéh valamelly szentet védszentje gyanánt tisztel. Többnyire a czéhek védszentül olly szentet választottak, ki vagy maga is éltében azon mesterséget üzte, vagy legalább avval valamelly szorosabb viszonyban állott. Így az ácsok védszentül Üdvözítők nevelő atyját, sz. Józsefet választák, mert az evangelisták szerint sz. József ács volt. A festészek sz. Lukácsot tisztelik védszentül, mert sz. Lukács maga is festett. Sz. Eligius, ki maga is kovács volt, a kovácsok védszentje. Így Nep. sz. János a vizen foglalkozó mesterembereknek védszentje, Ker. sz. János a szabóknak, avennai sz. Sever a takácsoknak, sz. Jakab az üvegeseknek, sz. Goár a fazekasoknak, sz. Krispin a cipészeknek, sz. Kozma és Damián az orvosoknak védszentje.

Már a czéhek védszentjeik iránti tiszteletüket régtől fogva különféleképp tüntették ki. A védszentnek napja ünnepnap volt az egész czéhre nézve. Olly városokban, hol a czéhnek saját oltára volt, a védszent volt az oltárképre festve. A czéhek zászlain is szinte a czéhek védszentjei láthatók. A czéh pecsétjén, a czéh gyűlésteremében szinte a védszent képe csügg.

A régi czéhek ekkint társulatukat a vallás

áldása alá helyezték, s azt mint katolikus társulatot bemutatták. Ez által kitüntették hitüket a Szentek-egységébe, s a Szentek Isten előtti könyörgéseiknek erejébe. De egyszersmind ez által a czéh védszentje a czéhbeli tagoknak előképül mutattatott be az erénynek utján, s bizonyosságul arra, hogy az ember mindennemű állapotban elérheti örök végezeljét.

A harmadik intézmény, melly legtöbb czéhben megvan, s melly a kereszténységben, a keresztény szeretetben s a szentek egységéről szóló katolikus hitágazatban gyökeredzik, a megholt czéhtagokért tartatni szokott halotti isteni-szolgalat. A legtöbb régi czéhkönyvekben egyenesen meghagyatják, hogy a megholt czéhbeli tagokért minden év bizonyos napján sz. misék mondassanak. Ezen szokás is eléggé mutatja, hogy a régi czéhek koránsem pusztá világi célekből alkotottak, hanem magasabb keresztény nézetből. Ezen gyász-isteni tisztelet által a czéhtagok kitüntették hitüket a purgatoriumba, s a megholtakért végzett imák erejébe. De egyszersmind szépen tanuskodik azon valóban keresztény szeretetről, melly nem feledkezik meg a megholt társakról, sőt imával s áldozattétellel is segítségükre siet.

Egy másik, szinte a keresztény hiten alapuló szokása a czéheknek az, hogy minden czéhnek megvan a maga czéhmestere. A czéhmester hasonlít e tekintetben a kolostor apatjához. A mi az apát a kolostori községnek, ugyanaz legyen a czéhmester a czéhnek. Az apátnak, mint egy valódi apának gondoskodni kellett a kolostor tagjainak lelki, testi javáról, s pedig szeretettel, okos szeretettel. Az ő kötelességében állott, a kolostori család nevében gyakorolni a szeretet műveit, a betegeket ápolni, a szükölködőket gyámolítani, az idegeneket szállással fogadni. Ennek példájára a czéhmesternek is kötelességében áll, valamint a czéh tagjai, ugy az idegenek iránt is szeretetet gyakorolni; neki kell gondoskodni a czéhnek javáról általában s annak tagjairól különösen. Az ő kötelessége volt, az egész czéh nevében a megholt czéhbellek özvegyüknek s árváiknak gondját viselni, az idegen mesterembereknek s legényeknek szállást adni, nekik némi utiköltséget adni; miért hajdanta a czéhek szállodája (Herbergje) mindig a czéhmesternél volt. — Mindennél fogva a czéhben az első, a legtisztességesebb hely a czéhmestert illeti. Ünnepek alkalmakkal, teszem azt, processióknál ő megyen elől a többi mestergazdákkal. Joga van megkivánni minden czéhbeltől, hogy ez őtet köszöntse. Az ő hazában tartatnak a czéh ülései, ott fogad-

tatnak fel az inasok, szabadittatnak fel a legények. Ő őrzi a czéh ládáját, peesétjét és okmányait. A czéhmester az egész czéhnek bizalmi férfia. Ő azon viszonyban áll a czéhbellekkel, melyben az atya gyermekeivel, azon viszonyban tehát, melly csak a keresztény világban ragyog legszébb fényében.

Valóban szép, igazán keresztény szokás továbbá, a czéh-köszöntés. Minden czéhnek megvan a maga köszöntése. Ezen köszöntés egyrészt az Isten iránti legnagyobb tiszteletet fejezi ki; mert minden czéhköszöntés azon szép üdvözléssel kezdődik: *D i e s é r t e s s é k a J é z u s K r i s t u s !* Másrészt pedig a czéhköszöntés kifejezi azon testvériességet, melly bár uralkodnék minden emberek között. Midőn valamely vidéki legény valamely vidéki gazdához betér, ezt vidéke gazdái s legényei nevében felköszönti, s testvéri fogadtatást és ápolást kér; a gazda pedig köteles az üdvözlést elfogadni, s a legénnyel mint czéhbeli testvértársal bánni,

Valamint az eddig elősorolt szokások mind keresztény, egyházi alapon nyugosznak, szintugy az evangéliumból meritettek, s ennek szellemével egészen megegyeznek azon szabályok, mellyek a czéh tagjainak erkölcsi magukviseletéről szólnak. A régi czéhkönyvekben a tagok szívére ujlag köttetnek mindazon erények, mellyekre már az evangélium is int, de különösen az előjáróság iránti engedelmesség, a becsületesség, tiszta, feddhetetlen élet, ama közmondás szerint: „A czéhek olly tiszták legyenek, mintha a galamboktól szedettek volna össze.“

De csak is ezen vallásos intézményeiknek köszönheték a czéhek hoszu, százados fenállásukat. Csak is ezen keresztény s egyházi alapon nyugvó intézményeiknek lehet tulajdonítani, hogy némely czéhek olly nagyszerű dolgokat bírtak kivinni. Ha a czéhbeli régi keresztény intézmények feledékenységbe nem mentek volna, vagy ha azok merő külső szokássá nem sülyedtek volna, ugy a kézműves-osztályban ma is sokkal magasabb lábon állana a vallásosság és az erkölcsiség, mintsem azt napjainkban látjuk. Itt még sok a teendő, sok dudvát kell itt még kiirtani, s sok jó magot elhinteni! Csak adjon Isten egyházának sok *K o l p i n g o k a t* és *G r u s c h á k a t !*

Missio-tudósítás Chartumból.

Mosgan Bertalan missionarius 28. octoberről szóló levelében

Következésképp ír: „Chartum porral, romlott és zárt levegővel teljes város; lakosainak száma 15,000-et meghaladja. A betegségből föllábadó Mosgant igen érdekelte a szerencsén gyermekeknek próbatéte, melly septemberhó végével tartatott: a nagyobb rész jó észtehetséget nyilvánított, — a növendékek száma mindinkább szaporodik új és új kiváltás által, egynek kiváltása általán véve 50 forintba kerül. A többi közt írja, hogy nagyon szép jelenet volt, midőn ezen szerencsétlen vadak mint missioi növendékek az új ruhába felöltöztek. Mindenekelőtt őket egy tükör eleibe vezették, hogy abban lássák magukat. Elbámulva csudálkoztak ezen kis gyermekek, midőn a tükörben látták piszkos vászonruhájokat; némellyek ruha nélkül voltak, vagy legfőlebb egy zsiros ing takarta testüket, minthogy a bensülöttek testüket kenni szokták. Ezután megtisztítottak, fehér ingbe, hasonló nadrággal, kék felső ruhába, mellyet d'zilabianak neveznek, öltöztettek... piros öv és sipka adatott nekik, melly tarbus-nak hivatik; illy állapotban ismét a tükör elé állítottak: Hogy mennyire örültek szegények ezen új ruhának, abból tünt ki, hogy kíváncsiak e ruhában és öltözetben szüleik elébe vezetetni. Oh de hol vannak ezek! Hogy e kis gyermekek fájdalom enyhíthessék, és ők jövendő sorsukkal kiengesztelődjenek, egy Máriakép elé vezették: ime ez leszzen ezután anyátok, ehhez bocsájtátok jövendőben könyörgésteket. A kisdetek e szavakra hálaérzettel teltek el, és némiképp büszkéek lettek, hogy illy szép anyuk van. Jelenleg vacatiojuk van a gyermekeknek és részint fürdással, részint halátszattal mulatják magokat. Eddig a fehér Nil folyamban kényők kedvök szerint fürödhettek, mert a krokodilok az iszapban téli álmukat aludták: de minthogy a víz már mindinkább leapad, vége van e mulatságnak annál is inkább, mert Chartum közelében látszottak krokodilok, sőt egy ember ezen utálatos állatok áldozatja is lett: nem tanácsos tehát a fürdést tovább használni. Nem sokára ismét elkezdődnek az iskolák: Milbarcik ur lesz a tanító, ki már ezelőtt Kajetan József és Pedemonte Manó atyák segédje volt; de minthogy ezek főnökük parancsára elhagyták Chartumot, azért ő fog tanítani. Az itt leginkább divatozó arabs nyelv elemeinek tanítására külön tanítót rendelt a vicarius ur. Mi annál szükségesebb, minthogy a vicarius ur Vinco Angelo je-

zsuitával, ki már ezelőtt egy évig volt a szerencsének közte, s kit előre küldött e vidékre, nem különben Mosgan, Trabant és Doujak missionariusokkal a „hajnali csillag“ és „Paula“ nevű hajón, több mesteremberekkel a szerencsének közé eveznek. Knoblecher ur, az új missio sikere esetén néhány holnap eltelte után Chartumba visszajövend, hol építési anyagok vétettek, melylyekből egy új növelde, egy új templom és egy apáczaárda fog épülni. Ezen apáczák a leányok nevelésével fognak megbízatni. E czélból már egy nagy kert megis vétetett.

A növendékek száma mindinkább szaporodik. Az előtt alig volt 8 tanítvány, most pedig Novembertől kezdve 50—60 lesznek. Milly jó állnak jelenleg ügyeink, abból is észrevehető, hogy még egy Kopt is, kik keleten legnagyobb ellenségük a katolikusoknak a vicarius urhoz jött a hajóra gyermekével és kérte, hogy gyermekét vegyük föl iskolába. Minthogy a Kopt látta, hogy a főnök egy keveset idegenkedik tőle, azt monda: „mi mindnyájan a te gyermekid vagyunk.“ A főnök esodalva kérdezte, valljon kitől hallotta és tanulta ezt: ő azt válaszolá: „Abuna Mihály áldozatunk azt mondotta, hogy mi mindnyájan Abuna Salamoné vagyunk, (Salamon atyánké vagyunk, így nevezeték törökül a vicarius ur). „Illyen érzelem annál kívánatosabb, mennél sajnosabb, hogy az óhitű keresztények ezen osztálya tudatlanságban és erkölestelenségben még a Törököknél is alább áll. Egyszerű kápolnáinkban, melly Európában nem is nevezetethetnék kápolnának, van egy phisharmonika, (orgonaféle) mellyet Bécsből kaptunk; ünnep és vasárnapokon az énekes sz. mise alatt Daninger ur játszik rajta. Itt a Koptok gyermekei is énekelnek, ámbar sem zenét, sem éneket nem tudnak: és épen ez ösztönözte a szülőket arra, hogy gyermekeiket a mi iskoláinkba küldik, mert hisz, ugymondák, a mi gyermekeink a katolikus papoknál nem csak írni és olvasni tanulnak, hanem még énekelni is. Hogy ezen óhitű szakadárak, kik eddig annyira elhanyagoltattak, velünk egyesülni fognak, leginkább onnan remélhető, hogy egy környülmény adta magát elő, melly őket vallásuktól elidegeníti. Chartumban t. i. egy új püspököt toltak nyakukra, ki Abissiniában szenteltetett föl és most Kairoba utazott valószínűleg azért, hogy a pasától megerősíttessék; de a Chartumi óhitű nép és papok levelet irtak utánna, mellyben örömuiket nyilvánítják, hogy eltávozott; tanácsolván egyszersmind neki, hogy kímélje meg fáradságát a visszajöveteltől. Mennyire megváltozott a Törökök véleménye műkö-

déseinkről, a következő eset mutatja. A mult vasárnap Ráfael archangyal ünnepe a sz. mise végeztével, a provicarius urral Chartumba utaztunk a „Hajnali csillagon.“ Az órának közeledtével, mellyen különben a vespere tartatni szokott, a gyermekeket a kerten keresztül a jelen missio ház udvarába vezettem; midőn egyszerre egy főrangu Török egész háremjára akadtam, melly az említett provicarius urtól engedelmet kapott, a kertben a munkások távoztával sétálhatni. A kápolna nyitva volt és a harem elnöknője, az ugynevezett Sitta, engedelmet kért tőlem a bémenetelre. A Vicarius ur még a hajón volt, azon véleményben, miszerint a töröknök nem sokára távoznának, és így az ő nevében kérésüket teljesítem. Mennyire nézegettek és bámultak mindent, és midőn a vicarius ur jött, a gyertyák meggyújtattak, Trabant ur az oltárhoz lépett és a phisharmonica megszólamlott: ekkor még a távozni kezdő Töröknök is megfordultak és a férfiak és gyermekek jöttével háborítlanul az oltárfelé nyomultak: bámulattal eltelve mindazokon, a mit láttak és hallottak. Sőt az áldás után sem akartak távozni. Gondolhatni, milly bámulást gerjesztend majd az, ha egy mindennel tökéletesen ellátott és kiékesített templomot birandunk. Adja Isten, hogy ohajtásunk nem sokára teljesedjék. Ellenkezőleg Izmael basa Chartum kormányzója a missiorul kedvező véleményben látszik lenni, a vicarius urat majdnem minden héten meglátogatja, a legbizalmasabb beszélgetésbe ereszkedik vele és semmi kérést sem tagadna meg tőle; „Abuna Solimán, ugymond a basa a többi Törökökhöz, kik gyakran nem nagy kézséget mutatnak az említett kérések teljesítésére, a mi barátunk, szükség tehát, hogy valamit az ő kedvére is tegyünk.“ De mi ötlet minden hontársai fölé különösen emeli, azon nyilvánított meggyőződése, miszerint a Törököknek a szomszéd pogány tartományokra legkisebb joguk sincs, melly jog egyedül Sudán határára szorítkozik. Csak gondoljunk az előbb szokásban volt olly kegyetlen rablásokra, mellyeket a törökök a négerék honának közepettéig is gyakoroltak, mint ezeket Morts leírásából tanuljuk. Mi bennünket jelenleg még leginkább nyom, az lakásunk szomorú állapota, mellynek lapos, agyaggal bemázolt, szalma gyékényes födelén minden eső keresztül hat, és kora romlásukat eszközli. Ehez járul az üveg ablaktáblák hiánya, és így az egészséges embert nem különben, mint a beteget az idő viharainak kiteszi. Jó szolgálatot tesz két kertünk, mellyek a kék folyam partján fekszenek, és mindenféle gyümölcsfákkal u. m. datolya, füge, granátalma,

ezítröm, narancs, és olaj fákkal, nem különben velünk hozott számos konyha - veteményekkel például: saláta, káposzta, fehér, sárga, és vörös répával bővelkedik s több effélével; mellyek itt jó áron kelnek el. Szőlő tőkénk juliusban száz palaczknál több bort adott, mellyet a sz. mise áldozatjában használunk; annál inkább, mivel az Európából ide hozott bornak valódiságáról az ember nem lehet biztos. Az említett töke nyesése után két hónap mulva érett fürtökkel kedveskedik, mért is mindenkor friss szőlőnk lehetne, ha ültetvényünk kiterjedtebb lenne. Az öntözés, mint mindenütt, úgy itt is sok veszéllyel jár, vannak ugyan vizesatornák, mellyekbe a vizet naponkint 6 ökörrrel huzatják a Nilfolyamból: de mindez nem elengedő. E bajtól az új telepünkben a szerecseneknél megleszünk mentve, hol csak 2 holnapig nem esik az eső, és így a nagyobb nedvesség, valamint a hegyek miatt kevesbé van a nap forroságának kitéve, mint itt s egyáltalában Egyiptomban. Többet az új missioról nem közölhetünk, minthogy Vinkó atya egyedül az ország, a lakosok s ezek nyelvének megismerésével foglalkozott. Ha az Isten életet és egészséget ad, esztendőre többet.“

Sziráki levelek.

IV.

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Mivel a multkori írásomra azt mondotta, — nem is tudom minek tiszteljem — az újságcsináló ur: Jól szolt kend, Mihály bácsi: megint csak leveszem a mestergerendáról a tintát, de biz az olyan, mint a maeska, épen hogy nem karmol. Gyerekek! hozzatok egy kis vizet, hadd eresztem fel, aztán csittatok, mert ki nem állhatom a zsinatot, mikor penna, vagy borotva van a kezemben. De hiszen, inkább lehet egy regiment katonának, mint egyetlen gyerekeknek parancsolni, még ez a nagyja is olyan, hogy könnyebb a lelkének, ha az ember vállán keresztül az írásba kukucsálhat, mint a hogy az evangelistákat festik; pedig akár a hajamat húzná, mert mindig azt gondolom, hogy meglöki a könyökömet; biz én felszedem a sátorfát, megyek a kamrába, betámasztom az ajtaját belülről mosószékkal. akkor aztán akár ágyuzhat én felőlem, csak azt tudjam, hogy senki be nem jöhet. De ha már be nem jöhet, legalább utánam kiált: „Hátha keresi valaki apám uramat, azt mondjuk ugy-e, hogy nincs itthon.“ „Majd meg fogom a füledet hajaddal vegyest; nem hallottad-e épen ma egy hete a templomban, hogy a mártírok egy hazudsággal mind megmenthették volna életüket, még sem tette, te meg illyen senmiséért mernél hazudni? ha keres valaki, azt kell mondani, a mi igaz, hogy dolgom van, de hazudni soha sem szabad, most pedig lódulj az ajtótól, ott a Kátholikus Néplap a nagy kép megett, olvassátok.“

Most már csendességben vagyok, neki dülök hát, mint Csapó Pál a ködnek, s ott kezdem, a hol tulajdonképpen akartam. Olyan a világ mint a kert, hogy ülteti, kapálja, öntözi az ember a jó palántát, mégis hányszor jár vele úgy, mint én tavaly a káposztával, egy hamvasban haza hoztam minden csimástól. A paréjra, kutyakaporra rá sem néz senki, mégis hollyanra nő! Így van az a jó és rossz szokással; a jó szokást nehéz behozni, s ha be van hozva, könnyen elmúlik, a rosszat meg könnyű behozni, de nehéz kiirtani. Példának okáért, milyen szép keresztény szokás volt az a mi eleinknél: hogy Vízkereszt napján házaikat felszenteltették. Most? nem az, hogy esztendőként szenteltetnék, hanem az újakat is tánc-, muzsika-, devernával nyitják meg, s még ezt merik szentelésnek nevezni! Pedig hát az anyaszentegyház nem hiába rendelte meg annak módját, meg imádságait. A számból vette ki a szót, a ki a minap itt a Katholikus Néplapban erről a dologról okosabban szólt, mint a hogy én tölem telik; hanem annyit akárki felérhet észsel: hogy az által a keresztény ember háza Isten házává szenteltetik fel, ha pedig ezt valaki meggondolja, csakugyan eszébe jut, ha rosszat akar tenni: „Nem, ez Isten háza, nem eselekszem.” E mellett én leirattam magamnak kántor urammal a szentelési imádságot magyarul, s mondhatom: ha mindazon áldás betelyesedik valamely házan, mellyet ilyenkor rá imádkoznak, boldog lesz az, ezt pedig remélhetjük Krisztus szava után, mert Ő azt mondja, — biz én én nem tudom, mellyik evangéliumban, csak úgy gyarapodik már az ilyen öreg embernek az esze, mint a szalonnabőr a parasztűzön, — de mégis úgy tetszik, a kereszttáráiban: a mit kértek az Atyától az én nevében, megadja nektek. De még más is van a dologban. A prédikációban nem beszélhet a pap különkülön mindegyiknek, a gyónásban meg csak arról szólhat, a miről az ember magát vádolja; pedig ezen kívül mennyi mondókája lehet még a gyermekek neveléséről, házi gazdaságról, tisztaságról, illendőségről, meg több e féleről, a miért az egyiket megdicséri, a másikat megaprendálja, a harmadikat útbaigazítja. Igaz, hogy azt megteheti otthon a parokján is; de más az valakit négy szem közt, meg egész házanépe előtt megszólítani! Magamról veszek példát, nekem Isten kegyelméből már elég szerenesehajam van, mégis csak, mi türes bogadás benne, jól esik biz a, mikor a plebános gyermekeimnek azt mondja: „olyanok legyetek, mint apátok”, meg a gyeplőt is könnyebben tartom. ha szokása szerint, hozzá teszi: „megbecsüljétek apátokat, szót fogadjatok, különben nem lesz rajtatok az Isten áldása, én meg el nem nézem, ha hiba lesz.” Így történik ez sorba, minden háznál, eleget hallom, mert én hordozom a füstöt, mindenki megkapja a magáét, ki hogy érdemli, bizony néha oly savanyú kepeket hagyunk magunk után, mint a savóeczet. Kigyelmed is azért beszél, azt gondolja tán magában valaki, hogy ilyenkor mint a papnak, kántornak, biz a harangozóknak is ha nem esordúl, cseppen. Kitalálta szarva közt a tölgyét. Elmúlt már az az idő, mikor ilyen alkalommal — azt se mindenütt — zsákok tartottak, a kántor, harangozó minden háznál egyegy pohár bort hajtott fel, a miniszterek meg megfordították a csengelyt, oszt abból ittak. Most jöjjön kigyelmed, a ki ezt mondja, Vízkeresztkor Szirákra gyalogpostán, vagy ha módja van benne, forsponton, s meg fogja nemesak látni, de a hirdetésből hallani is: hogy nálunk nem szokás, sőt nem is szabad ilyenkor semmit sem adni, a mint-hogy nem is adnak. De ha adnának is, azon okos ember fel nem akadhat, mert szivességért szivességet sem tenni,

sem venni nem szégyen. A papnak nem azért adunk, hogy keresztel, temet, vagy más efélet tesz; hanem hogy élhessen, ő lemondott a mi kedvünkért minden kenyérkeresetről, hát ki tartsa más, mint mi a hívek? a holdvilágba csak nem apríthat, mint az egyszeri. Édes atyámfia, ne sajnálják még egyszer elolvasni, a mit ide írtam, s szenteltessek fel házaikat minden Vízkeresztkor.

Ellenben micsoda rossz szokás, az a husvéti öntözködés, még is áll, nem mi nálunk, mert itt Isten őrizzen, hogy azt valaki cselekedje, nem szeretném én annak a fületem kölcsön adni; hanem más, akármennyi helyen. Már csak az eredetét is igen resteli az ember, azt mondják, hogy mikor a szent asszonyok Jézus feltámadását hirdették, a zsidók vizzel öntötték végig, másnap pedig, midőn a dolog már kivilágosodott, az asszonyok visszaintözték őket, s innét származott az egész szokás. De ki hinné, hogy azok a jó lelkűk oly hamar megfélekedtek volna Üdvözítőnknek azon parancsolatjáról: rosszat rosszal ne fizessetek; aztán győzte volna ez a két három asszony, nem mondom, az öntözést kiállani, hanem ha mind a 11 apostol — mert már akkor a tizenkettediknek szél fujt a lába alatt — harmad napig mindig huzta volna a vizet, azt a sok — Uram bocsá — kegyetlen zsidó öntözni, meg majd épen ilyen bolondján járt volna az eszök, mikor szivök a legnagyobb bú és öröm között lebegett.

De ha az eredete rossz, a következése sem jó. Milyen gondolat az ilyen hideg marciusi időben gyenge leányokra, roeskástól, fazekástól a vizet önteni! Hányan kaptak már ilyenkor nyavalyát, mellybe bele is haltak? Hát a szemérmességet hányféleképen sérthetik, és sértik is meg, sokszor még csak serdülő ártatlanoknál? — Hányszor történik meg, hogy külekedés közben, egyiknek a fejét törik be, másiknak a kezét vagdalják össze a cseréppel, a harmadik köre, vagy pedig — mint a minap az olajútóban hallottam — karóba esik, s a vigalomból siralom, a feltámadási ünnepből tor lesz, egyik koporsóba a másik tömlőzbe kerül, a szülök pedig holtig tartó búbánathá esnek! Még pedig több is van, mert mellyik nem is tartja magát leánynak, ha csak husvétra jól meg nem öntözik, azért hát borral, pálinkával traktálják mindenütt a legényeket, ezek meg az italtól még jobban neki bódulva, trágár beszédek, kurjongatás, leánysivalkodás, kutyaugatás közt járják be az egész falut, míg utóljára ki elázik és sárba dől, mint a rossz ló, ki új fent a kocsmába megy dözsölni, ott meg aztán részeg fejjel összekapnak, s elhányják egymást amugy Isten igazában, az isteni szolgálaton pedig vagy épen nem, vagy úgy jelennek meg, — megkövetem a kigyelmeitek személyét meg a mai szent napot — mint a sertés, úgy hogy a török, pogány becsületesebben üli meg a maga ünnepeit, mint ezek az igaz Istenéit. Illik ez becsületes ifiakhoz? Megengedheti ezt okos apa, anya gyermekének? Elbirják nézni az előjárók, hogy az egészség, józanság, szemérmesség, ünnep és vallásosság így össze vissza tapostassék? Midegy, már benne vagyok, kimondom magyarul, a mi a szivemen van, egy szülőt sem tartok jónak, egy leányt sem becsületesnek, a ki így hagy magával banni. Ne mondja nekem senki: „hogy mért ne tenné, mikor mások is teszik”, ha más kútba ugrik, a kinek esze van, ne menjen utána, sem azt, „hogy ez csak trefa” igen, de vastag, bolond trefa, mellyet ha rajtam állna, megilletne a mogyorófa; sem pedig azt: „hogy nem lehet az ilyen régi szokást kiirtani.” Ej dehogy nem lehet, dehogy nem lehet, csak igazán akarjuk; nem dicsekedésképen mondom, mert mi sem vagyunk

jobbak a déákné vásznánál, mégis lássák, már mi nálunk híre hamva sines hál' Istennek. Az öregebbek és okosabbak, a kik egyiket a másiktól meg tudják gondolni, álljanak lábra, a fiatalságnak pedig lehet parancsolni okkal, móddal.

Szintazon képen rossz szokásnak tartom a tort és búcsúztatót temetéskor. Ugyan mondja meg kigyelmeitek igaz lelkére, mire való ez a búcsúztató? Az sem az Istennek nem kedves, sem a holtaknak nem hasznos, sem az élőknek nem tanulságos. En paraszt eszemmel így okosodom: Vagy szerették a megholtat azok, kiktől búcsúztatják, vagy nem; ha szerették, kegyetlenség bánatos lelkőket a búcsúztatóval még jobban keseríteni, a halál szívökbe ütötte a kést, az éféle ének meg megforgatja benne; ha pedig nem szerették, minek őket pellengérré kötni, az egész falu előtt csúffá tenni! Hiszen minden ember újjal mutat rájok, mikor a kántor kénytelen, nem örömezténekel: „Isten hozzád jó párom... az az: hóhérom! a ki mindennap jól megagyabugyalta, a kinek kék foltjait még tán a más világra is magával vitte; vagy pedig: Isten hozzád édes apám, ki voltál gondos jó dajkám, holott akkor ett szegény feje, mikor más adott neki egy darab kenyert. Mégis csak vastag bőr lehet az olyan ember arczán, a ki így hagyja magát egy község hallatára, még pedig mondva esúfoltatni, a szegény kántornak meg majd kiég néha a szeme, mikor így kell neki pénzért hazudozni, — a mi több, nótára! De ha mind egy szálíg igaz volna is, a mi a búcsúztatóban van, micsoda tanúságot vehetek én abból, a mire néha majd elharapom a nyelvem, mint a múltkor egy vidéki temetésen:

Ficzeré Mihály
Ide mellém állj;
Mert mindig igaz,
Hív komám valál.

Ha a búcsúztató igazat mond, és csak átaljában valamennyi gyermekhez, testvérhez, atyafihoz okos szavakkal intéztetik, mint a tavalyi Katholikus Néplapban jött egy párszor mutatóban, az még maradhat; de mikor egy embernek 5, 6 házas gyermeke, s ezektől vagy két anyyi unokája, 5, 6 testvére, ezeknek szinte házas társai, gyermekei, néha megboldogult első, második feleségének rokonai, ezenfelül egy sereg násza, sógora, ángya, komája, komaasszonya volt, s ezektől mind, még a szopós gyerektől is búcsúztatják; a mellett, hogy a híveket minden tanúság nélkül órákig várakoztatják, a mellett, hogy a halotti énekekben minden van, csak a nincs, a minek kellene lenni, Istenhez való szohajtások, mert a többi elveszi az időt, s a Jézus Krisztusnak nem marad egyéb, mint a legutolsó versnek a másik fele, mind a mellett mondom 50, 60 személynek egyenkint hosszasan beszélni, annyival inkább énekelni lehetetlen lévén, bizony csak úgy ugrál a kántor a neveken, mint a nyúl a kigyelmeitek vetésén, s az egész ének nem egyéb, mint nemzeti lajstrom fülhasogató versekben.

Ha valamit, a temetési énekeket kellene jól megválogatni; mert egy nyílt sír mellett a szív is megnyílik, s olyan lesz, mint a jó szántott föld, a mit bele vetnek, könnyen megfoganszik, de mi foganszanék meg holmi sületlen énekekből, mint p. o. egyszer a sok többi közt halottam M-on, hogy a kikéző ének így végződött:

Készen van már a sír.
Azért tehát másir.

Másir! Én nem tudok sem németül, sem diákul, de Isten bocsássa meg bűnömöt, mi a kutyát szoktuk így a konyhából hajtani, hát hogy lehet ilyen szóval a halottat a világból kikisérni. Van nekünk egynehány szép énekünk, melly többet ér a világ minden búcsúztatójánál, mert egy az, hogy ha a halott még egyszer megszólalhatna, sem szólna másképp utolsó órájában, más az, hogy az élők szívében is szent érzéseket ébreszt, mint p. o. ha nem sajnálná Újságesináló ur fáradságát, tessék azt a szép temetési éneket a Katholikus Néplapban kinyomatni, azok végett, a kik tán még nem tudják.

Jézusomnak kegyelméből már elértem végeimet,
Végzetetlen érdemből várom üdvösségemet
Istenem, istenem!
Ki voltál mindenem,
Tied legyen már lelkem.

Testemet hagyom a földnek itéletig zálogul,
Lelkem pedig Fölségednek örökös ajándékul.
Istenem, Istenem! sat.

A míg éltem e világon, Benned bíztam Istenem,
Mindenféle ügyeimben csak Te voltál reményem.
Istenem, Istenem! sat.

Most sem bizhatom egyébben halálomnak óráján,
Mint Tebenned, a ki érttem meghaltál a keresztfán.
Istenem, Istenem! sat.

E kereszt után indulok csendes megnyugovással
Az ítélő-szék elejbe ezen vég sóhajttással:
Istenem, Istenem!
Ki voltál mindenem,
Tied legyen már lelkem.

De még az a toris ronda egy szokás ám! Hát már annyira vagyunk, hogy az embert az oktalan állathoz tesszük? mert a hízott állat megölésekor szoktak torozni. Ugyan hogy kíván valaki egy illy bajoskodó háznépnek nyakára menni, egy illyen felfordult házhoz oda szemtelenkedni! Micsoda lélekkel húzhatja ki a szegény özvegy és árvák szájából néha az utolsó falatot! Vagy hogy eshetik jól akárkinek egy harapás étel a rossz bűz, sírás, ájuldozás, jajszó között azon a helyen, a hol egy fél óra előtt még halott feküdt, mikor tudnivaló; hogy az ételnek savát, borsát a jó kedv adja meg! No de mégis jön osztán aprónkint a jó kedv, mert addig addig emelgetik a butykost, míg utoljára olyan dallás, larma, dinomdanom lesz belőle, hogy a ki arra megy, lakzit, nem temetést gondol a háznál! Ugyan atyafiak! ha nem csupán azért van a vállunkon a fej, mint a gerendán a szeg, hogy a kálapot ráakasszuk, gondolják meg: hogy illik-e az halottas háznál, vagy magokról vegyenek példát, tudnák-e, ha akarnák is, ilyenkor a vendéget szivesen látni, a pedig már utolsó dolog, ha az egész sziveslátás abból áll: hogy a vendéget ki nem taszigálják.

Még két dolgot sehogy sem hagyatok el, pedig bizony már igen fáj a nyakam csigája. Az egyik az: hogy hét fájalmaskor itt igen szép ajatosság volt, nagy mise, prédikáció, a papság meg az egész vidékről elő minket gyóntatott meg vagy harmadfélszázig, azután ők gyóntak egymásnak, utoljára pedig a nyáj a pásztorokkal együtt járultunk azon asztalhoz, mellyen mi a prédikáció szert az angyalokkal egy kenyéren vagyunk. Ez olyan

megindulást tett a népben, hogy mai napig is emlegetik; nem is minden ember látott annyi papot együtt, kivéven a ki Egerbe megfordult, mint én tavaly. No akkor sokat láttam! Ő Főlségét a Császárt, a főekzelleneziát az érseket, kit a plébános urak olyan nagyon szeretnek, mert valahányszor szó van róla, mindig úgy emlegetik: a mi jó atyánk, kegyes főpásztorunk, a tömérdek papságot, katonaságot, meg azt a sok élő deputációt, — az igaz, hogy magam is köztte voltam, — este pedig a nagy limnációt, annyi volt ott a világ, hogy én holtom napjáig beértem vele, hát még azt a rémséges épületet, melyet úgy hínak mint az én kerítésemet: licium, meg a templomot, melynek a közepén olyan parapléforma teteje van, mint a minót az urak esőben hordanak, kár hogy a tornyat elhibázták, mert biz a tán akkora sínes, mint a mienk, pedig megilletné. De a harang, a harang az mindenek felett való! Hej ha én illyet húzhatnék! Tán azt gondolja kigyelmetek, hogy nem bírnám; hát ha olyan volna, mint a falu boglyája, bele kapaszkodnám a két fiammal, aztán addig lógatnám, — mert azt elő lógatni kell, — míg megszólalna, vagy akarja, vagy sem; csak nem olyan tán, mint a Jóka ördöge, a durczás asszony, hogy szót nem lehet belőle venni.

A sok beszéd közt már majd el is felejttem, mit akartam még mondani, igaz! Utó levelem óta megint ketten tértek át kis parokjankon a ker. katolicus hitre, egy 35 esztendős béres, meg egy 40 esztendős mesterember, kinek felesége, két gyermeke, anyja mind más vallásu, ő maga olyan szelid ember, hogy akár szerzetesnek is beillenek, csak hogy majd úgy járhatna, mint a Szentmihályi fiú; a ki vándorlásokban elő katolikussá, később meg barát fráterre lévén, mikor látogatába haza ment és lebeszélte sorát, apja fejesőválás közt azt mondta rá: „Hogy barátoknak álltal, Isten neki, csak pápista ne lettél volna!” Ugy tetszik, mintha közelednék lassan az idő, melyben a jövendölés szerint egy akol lesz, és egy pásztor. A kik azt a nagy fajta újságokat olvassák, azt mondják: hogy Anglus országban is igen térnek.

Hanem már most csakugyan elég, mert elosztják az éjszakát, meg úgy is elültem magam, hogy evvel az erővel — nem panaszképek mondok — egy kereszt tisztabúzáat úgy kicsépeltem volna, mint a liliom, no de majd kiheverjük. Az Isten maradjon mindnyájunkkal!

Takács Mihály
kurátor.

Különfélék.

April 22-én tartá Pesten a bölesöde-alapító-társaság rendes évi közgyűlését. Miután az intézet ideiglenes bizottmánya nevében annak titkára, nt. Mayer István ur, a pestvárosi elemi iskolák igazgatója, az intézet állását előadta, s az intézet számadásai felolvastattak, az igazgató bizottmány leköszönt. Erre a jövőre Rozmáni Antal ur mint igazgató megerősített, titkárul

Sujánszky Antal, pénztárnokul Jarmay gyógy-szerész, rendes orvosul Dr. Fromm Pál, s az igazgató választmányba, melynek elnöknője gr. Forray nő ő excja lett, több asszonyságok és urak választattak meg. Erre a számadások vizsgálatára s az intézeti vagyon átvételére egyegy bizottmány rendeltetett ki, s határozott, miszerint a közgyűlés eredményének közlésére az egész választmány fog az intézet magas párfogónéja, Hild eg a r d főherczegasszony ő cs. Fenségénél tisztelkedni. Örvendetes tudomásul vétetett a közgyűlés által ő esász. Fensége Albert főherczeg kormányzó Urunk magas határozata, mely szerint ő Fensége az intézetnek 500 pf. adományozni kegyeskedett azon összegből, mely Pestvárosa által ő. es. k. Ap. Fensége szerencsés megszabadítása emlékeül ő Fensége rendelkezése alá adatott, — s a es. k. kerületi kormány által közölt azon helytartósági lebecsátvány, mely az intézet fölterjesztett s egy pontban módosított alapszabályait s terjeszkedését jóváhagyja. A módosított pont szerint az intézetbe $\frac{3}{4}$ —4 éves gyermekek vétetnek föl.

Imint jelent meg, s Müller Gyula könyvtáros által kapható: „Egyházi Történelem,” a katolik. gymnasiumok felolvasványaira. Irta Grynaeus Alajos, hittudor, czimz. kanonok, egyetemi tanár. IV. Füzet. Negyedik korszak, Luther egyháztól elszakadásától, korunkig (1517—1853). Ekkint tehát a t. szerző ur befejezte munkáját, s egy olly könyvet nyújtott a kath. gymnasiumoknak, melyben a magas közoktatási ministerium által kívánt kellékeknek megfelelői iparkodott. Ugyanis magát a történetet azonnal a belőle folyó tanuság követi. Így a 102-ik §-ban Luther tévtanai elszámálása után, azonnal a katolikus igaz tan adatik elő. Érdekes olvasmányt nyújt e füzet 106-ik, 107-ik és 108-ik cikkelye is, melyekben híven elő adatik a protestantismusnak Magyarországra behozatala, és terjedése, a protestantismus terjedésének okai Magyarországon, Pázmán Péter és térítési buzgalma.

A jó és olcsó könyvkiadó társulat ügynöki hivatalában kaphatók: „Emlékképek a Bérálás szent-sége felvételére.” Az előtérén szép fametszettel, ékeskedő, s a bérálás előtt és után, valamint a B. sz. Szűzhöz mondandó imákkal ellátott képek 100-nak az ára 1 frt p. p.

Kegyes adományok jegyzéke. A szombathelyi megyéből: a ciliciai Ormények részére. A sz. Eleki kerületből 1 frt. 48 kr. — Kemenesallji kerületből 4 frt. 12 kr. — Kiss Czelli fárából 4 frt. — Szerdahelyi fárából 2 frt. 20 kr. — Sz. Gotthárdi kerületből 5 frt. — Ostfi asszonyfai fárából 8 frt. 40 kr. — Tótsági kerületből 6 frt. — Pinkaffői kerületből 1 fr. — A sz. gyermek-ség társulatának: A Kecskeméten alakult sz. gyermek-ség társulattól bejött 28 frt. p. Fábry. — Schlor Alajos emlékkövéré: Fábry István susztermeter 20 krp.

Figyelmeztetés. A kis-czelli s egyéb szombathelyi megyéből érkezett kegyes adományok a kath. Néplap ez idei 11-ik számában hirdette voltak.

Kiadja „a jó és olcsó könyvkiadó társulat,” szerkesztő BLÜMELHUBER FERENCZ.

Pesten 1853. Nyomtatja LUKÁCS LÁSZLÓ, országot 6. sz.